

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Hetzorii nevăzute 50 și
primare. — Manuscrisurile se
primă.

INȘERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la or-
natărea Biroul de anșerări:
în Viena: K. Zuker, Bismarck
Kohler, Rudolf Hesse, A. Oppel
Kochfolger; în Budapesta: A. T.
Goldberger; în Sibiu: Bernat; în
București: Agenția Hava, Suc-
ursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoig & Liebmann.

Prețul inserțiilor: o seriă
garmond pe e colonă 6 sr. și
80sr. timbru pentru o publi-
care. Publicării mai dese după
săriță și învoiață.
Reciame pe pagina a 8-a o
seriă 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 41)

„Gazeta” iese în fă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din ținru și din afară
și la d. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
têrgul Inului Nr. 30 etagiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sên 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 227.—Anul LX.

Brașov, Duminică 12 (24) Octomvre

1897.

Cestiunea paspórtelor.

Am promis în numărul trecut de Duminică, că vom reveni mai pe larg asupra cestiunei paspórtelor, care a venit în discuția la ultima congregația de toamnă a comitatului Brașov, în urma interpelării făcute de membrul Dr. A. Mureșianu.

Este bine cunoscut, că de câțiva ani încóce sunt generale plângerile asupra șicanelor și a tot felul de neajunsuri, trăgănări și restricțiuni, ce trebuia să le suferă cu deosebire populațiunea română dela noi în urma modului, cum este mánuită estradarea paspórtelor pentru străinătate.

Tóte reclamațiunile și recursurile părților au rămas până acuma mai mult séu mai puțin fără rezultat. A fost decí timpul suprem, ca această cestiune să fiă adusă cel puțin înaintea representației comitatense, după ce în dietă Români nu au cuvânt.

Ne pare bine, că putem constata din răspunsul dat de vice-spanul comitatului nostru la amintita interpelația, că cel puțin pentru viitor ne putem aștepta la o mai dréptă și mai echitabilă procedere din partea autorităților în afacerea paspórtelor.

Pentru acuma credem a face cel mai bun serviciu cetitorilor noștri, decă le vom da un raport mai amănunțit privitor la interpelația, despre care e vorba.

Lucrul s'a petrecut astfel:

Dr. A. Mureșianu, primind cuvântul ca să-și desvólte interpelația, dice: În statul ungar, unde toate se centraliséză, este sciut, că și în afacerea paspórtelor toate se concentreză la Budapesta. Nu póte omul să facă călătoria în străinătate fără să aibă voia ministrului. De aceea în espunerile

sale vorbitorul va soi să distingă ce este a se pune în sarcina fatalei centralisări și ce în a autorităților de aici, dela graniță.

Pe când în lumea civilisată s'a delaturat deja de mult învechitele măsuri de-a se ingreuna comunicația cu paspórtelor, aici la graniță încă tot este susținut sistemul vechiu. Dér se soie, că asupra acestei cestiuni nu póte fi chiamată congregația a decide. Ea este datore însă de-a supraveghia, cum funcționarii administrativi și comunali manipuleză cu paspórtelor.

Acest comitat mărginaș are mari interese comerciale, industriale, familiare etc. în comunicația cu statul vecin român. Nu este decí indiferent, cum este servit publicul, când sunt așa mari interese în joc și când și așa prin instituția paspórtelor se ingreunéză în mare măsură comerțul.

În anii din urmă plângerile asupra întârziarilor la estradarea paspórtelor au devenit tot mai dese. A ajuns a fi regulă, că înainte de două luni nimeni nu póte dobândi un pasport. Și acesta se întâmplă acum, când comunicația este așa de mult înlesnită.

Săcelenii se plâng, că adese-ori trec și 6 luni până primesc un pasport și acum de un timp încóce nici certificate de călătorie nu mai pot căpeta înainte de 10—12 zile. Și aici e vorba de economia, cari trăsesc numai din comerțul cu România. Dér este și o nouă povară pe ei, căci pân' ce le vine pasportul dela Pesta trebuie să-și ia de multe-ori câte 4—5 certificate, plătiind taxele recerute.

Și aici în oraș se resimte dispoziția ingreunătoare, că se dá numai un certificat pe an, ér cel ce face mai multe drumuri trebuie să-și procure un pasport cu taxa de 4 fl. și până-i sosesc acesta mai trebuie să plătescă câte-va taxe pentru certificate. Apoi de-ar fi chiar numai la începutul cuartalului de dare, 'i se cere să plătescă darea pe întregul cuartal, ca să primescă certificatul, ceea ce în casuri urgente mai ales este o condiția prea împovărătoare. Pe

lângă acesta mai vin trăgănările, cari cauzeză de multe-ori mari pagube părților.

Dér s'au ivit și multe casuri, când celor în drept li-ăa denegat categoric estradarea de paspórtelor și certificate, fără a se arăta un motiv legal și temeinic. Asemeni acte de volnicie au fost înregistrate mai de multe-ori în „Gazeta Transilvaniei”. Vorbitorul amintescă îndosebi cazul, când s'a refuzat a se dá certificat de trecere fiului unui profesor emeritat din loc, deși a dovedit, că studiază la universitatea din Bucuresci, că trebuie să-și continue cursul și că nu 'i-se opun alte piedeci.

Făță cu vorbitorul însuși s'a întâmplat un oas destul de bătător la ochi, de natură a caracteriza volnicia cu care se procede. Încă în Maiu 1896 vorbitorul a cerut un pasport anual pentru Europa la primăria, depunând taxa și făcând toate cele prescise. În 25 Iunie 1896, la cererea sa, a primit dela primarul înștiințarea sub nr. 1162, că el, primarul, „nu este în poziția de a recomanda” cererea sa de pasport.

Contra acestei hotărâri volnice a primarului a recurs la prefectură și cu toate urgițările sale repețite, au trecut peste 10 luni până ce în Iunie a. c., la insistența sa, a primit dela vice-spanul o comunicare sub nr. 54 presid., în care 'i-se spune, că a aprobat hotărârea primarului. Motiv ca'n palmă. A recurs apoi la ministeriu și până în ziua de azi, după un an și jumătate, nu are nici un răspuns și nici o deslușire.

Trăgând apoi de aici concluziunile și reasumând totă miseria cu paspórtelor, face următoarea interpelare:

1) Cum póte d-l vice-span al comitatului Brașov să justifice dese nelegalități, și nu mai mult rarele volnicii și nelegalități, ce le comit autoritățile acestui comitat în estradarea paspórtelor, cu deosebire de vre-o doi ani încóce și mai ales față cu populațiunea română?

2) Cum justifică d-l vice-span amănările nescusabile în estradarea paspórtelor anuale și a certificatelor de călătorie, pre-

cum și ingreunătoarele dispozițiuni în ce priveșce dobândirea lor, și cum justifică volnicia refuzare de a estrada paspórtelor, fără nici un motiv legal?

3) Crede d-l vice-span, că se póte uni cu libertatea cetățenescă și cu ordinea legală în stat, ca pe lângă autoritățile ordinare, cari după lege sunt însărcinate cu afacerile paspórtelor, să mai existe și o supremă autoritate secretă de paspórtelor, care să dea voia conducătorilor administrației comunale și comitatense să procedă în anumită direcțiune după plac, or' ascultând de ordine rezervate secrete, să împedecă cu forța pe cetățeni în esecutarea dreptului lor legal și în mișcarea lor liberă?

4) Și decă nu: Ce crede d-l vice-span a interprinde spre a combate acesta stare de lucruri, ce nu se póte uni cu constituționalismul; spre a face sfârșit odată pentru totdeauna actualiei neregulate și volnice procederi în afaceri de paspórtelor, care amenință nu numai libertatea, ci și interesele de viață materiale ale cetățenilor în mare măsură; care e, prin urmare, aptă a produce cea mai mare nemulțămire în popor,— și spre a face ca în comitatul nostru să existe stări regulate și legale în manauarea afacerilor de paspórtelor?

Vice-spanul Dr. Frideric Jekel a răspuns la interpelația de mai sus următoarele:

Ce privesc edarea de paspórtelor, ea se face pe basa unor anumite prescrieri, cari datéză încă din timpul absolutismului. Decă aceste corespund cerințelor moderne, — ceea ce toamă negă interpelantele — nu voesc să cercetaz aici. După aceste prescrieri estradarea certificatelor de călătorie prin vice-spanul, se póte face numai pe temelul raporturilor autorităților comunale; aceste vor recomanda numai atunci estradarea de certificate, decă respectivul și-a plătit darea și și-a implinit îndatorirea militară etc. și decă nu sunt deosebite esecțiuni față cu el (Lipsa unei anumite etăți, cercetare penală etc.)

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Despre Bani *).

„Mai bogat te va face ce vei cheltui bine, decât ce vei căștiga.”

E legitim și trebuincios să faci economie și să stringi pentru un viitor nesigur. E trist proverbul, care dice: „când intră sărăcia pe ușe, iubirea sbóră pe ferăstră”. Dér e dureros să-ți vedí nevasta și copiii nemăncați, desbrăcați ori bolnavi și să nu le poți da de mâncare, vestiminte, să nu le poți aduce un doctor, să nu poți să le dai cele trebuincioase în sfârșit, și să poți să-ți dici, că aceste suferințe nu le-ar fi îndurat, decă ai fi lucrat mai serios, or' decă ți-ai fi jertfit vre-o plăcere. E urit să faci economie ca să grămădesci bani, dér ca să-ți păstrezi neatârnuarea e drept și bărbătesc.

Ține un caiet de socotelii și ține-l bine. Nu dic, că trebuie să înscrii până la cele mai mici sume,

* Capitoul III din scrierea „Intrebunțarea vieții” de Sir John Lubbock tradusă de Dumitru Stăncescu și apărută în „Biblioteca pentru toți” din editura lui Carol Müller, Bucuresci.

dér să scii tot-déuna pe ce ți-ai cheltuit banii și cât a costat fiă-care lucru. Omul, care scie tot-déuna cât are în busunar și prețul celor ce cumpără, nu va cheltui nici-odată nebunesc. Cei cari își risipesc averea, o aruncă tot-déuna cu ochii închiși. Nimeni nu e așa de nebul în cât să-și privescă ruina în față.

Mai cu sémă nu-ți cheltui nici-odată mijlócele de trai. Pune de-o parte o sumă mică în fiă-care an, — or' cât de puțin. Și mai cu sémă nu face datorii. Micawber în „David Copperfield” de Dickens ne spune: „Ai cinci sute de franci venit?... Cheltuesce patru sute nouă-deci și nouă. Care e rezultatul? Fericirea. Ai cinci sute venit și cheltuesci cinci sute unu. Care e rezultatul? Sărăcia”. Și cu toate acestea deosebirea e numai de doi franci. Observația e adeverată deși e pusă în gura unui personaj comic.

Cel care ia cu împrumut se face rob. „Cel care ia cu împrumut, se duce suferind”. Horațiu Greeley, a cărui experiență era foarte mare, dicea cu dreptate: „Fómea, frigul, sdrențele, munca, care te sfârșesc, disprețul, bănuielele, muștrările pe

nedrept făcute, sunt lucruri neplăcute, dér mai rău decât toate acestea e să fii dator. Nu faceți nici-odată datorii. Decă aveți numai 2 franci și jumătate, cumperați pâne cu brânză și mâncați, dér să nu fiți datorii un dolar nimenui.”

„Lumea se împarte în două clase, dicea Cobden: cei cari au făcut economie și cei cari și-au risipit averea. Tóte casele, tóte morile, punțile, vasele, tóte operele mari, cari au făcut civilisarea și fericirea omenirii sunt opera, celor cari au făcut economii; și cei cari au risipit au fost sclavii lor. Natura și Provedința au voit să fiă așa în tóte timpurile. Ași fi cel din urmă dintre șarlatani, decă a-și făgădui vre-unei clase de ómeni succes prin neprevedere, nepăsare și lene.”

„Templul Artemisei la Ephes, dicea Plutarch, e asil și sanctuar pentru toți datornicii urmați de creditorii, dér asilul și sanctuarul economiei se deschide pretutindenii inimilor frugale, care află în ele onóre și bucurie și libertatea de a gusta multe binefaceri.”

Prin urmare nu lua nici nu da cu împrumut, afară de afaceri. Nu

vei dobândi nici-odată, nici banii ce ai dat, nici recunoștința ce ți-se dovedesce, căci datornicul va avé pururea nécas pe tine. Dă, prin urmare, cu generositate, pe cât te lasă mijlócele, dér nu spera să se înapoieze banii.

Decă banii vin încet nu te descuraja; cât de lungă să fiă nóptea, tot se face ziua. Dér, decă din întâmplare norocul îți zimbesce, nu fii risipitor, gândesce-te că norocul nu ține vecinic. Mulți s'au ruinat, căci s'au lăsat să fiă îmbetați de un început de succes.

Nu te grăbi să te îmbogățesci. Și nu te gândi prea mult la bani. Puțin câștigă averi mari dér toți pot câștiga cu ce se trăescă, decă muncesc și fac economii. Ades auzim vorbindu-se de bogății dobândite în chip urit.

Dér la dreptul vorbind și sărăcia e ades rezultatul necinstei. Adevărații săraci sunt cei cari au mai multe trebuințe, ér nu cei cari n'au nimic.

(Va urma.)

Propunerea pentru estradarea pas-pórtelor nuale o pot face și eu numai atunci la In. Ministeriu, decât raporturile acele ale autorității comunale sunt favorabile. Eu însumi nu pot să fac cererile. Deși însă împlinirea unor asemenea condițiuni sunt împreunate cu multe formalități și întârzieri, totuși mă străduiesc a rezolva tocmai aceste sfaceri prompt și fără a aștepta până a le veni rândul după prezentare. *Ca cel dintâiu funcționar responsabil al acestui comitat, sunt conșcui de aceea, că tocmai orașul Brașov, dăr și comunele din comitat pórta în măsură însemnată comerțului și industriei, că comitatul nostru susține o viață și permanentă circulația de persoane cu România.* Spre a nu năgubi pe cei ce cer paspórt, am dat o deosebită atențiune acestui ram și le-am creat toate ușurările posibile. Dacă este pericol în întârziare și decât se arată verosimilă urgență; trec și peste formalități și dau certificat, firesce, pe propria mea răspundere.

Fapt este însă, că după prescrierile existente într'un an se póte estrada numai un certificat. In casuri urgente fac și aici excepțiuni. Astfel pentru oraș, certificatele se estradau încă în aceea-și zi, când sosesc dela primăria paspórtelor prealabile. (Vor-pässe). Paspórtelor anuale le căpătăm acum în timp mai scurt, decât mai înainte, numai că aici vidimarea prin consulatul român, recere mult timp.

Relativ iute se dau certificatele și pentru sate. In ce privește însă Săcelele, sunt însemnate dificultăți din cauza abuzurilor, ce se făcúrá cu liberarea de miliția. Tocmai față cu poporațiunea română, care are un deosebit interes în comerțului cu România, trebuie să se facă aici cercetări stricte, decât respectivul nu e obligat la miliția, séu decât nu stă în evidență ca fugar séu ca unul ce absentézá ilegal. Stabilitatea acestei împrejurări, pentru care adese ori sunt silit să cer informațiuni și dela autoritatea militară, trebuie să o am cu deosebire în vedere, de-órece e foarte mare numărul, celor ce nu-și împlinesc obligă-méntul militar și prin estradarea de paspórt se promovéză numai abuzurile ce se fac în privința acesta, de-órece pe baza pasportului séu ca document de legitimațiá, Săceleanul póte comunica liber aici și în România și se póte retrage astfel dela obligă-méntul séu.

La acesta se mai adaug, că în Săcelele petrec mulți indiviđi, cari vin din alte comitate și din România. In modul cel mai viguros, trebuie deci, să se erueze și cetățenia, domiciliul, îndatorirea militară etc. a acestora. Comerțului cu fete, care încă și acum se mai face, asemenea recere mare precauțiune. Tóte aceste esplică de ce cu tótă judecata mea echitabilă, trebuie să proced mai strict în Săcele, de unde vine, că se întâmplă multe trăgănări.

Și în Brașov marea afluență a străinilor îngreunéză manuirea afacerilor de paspórt.

O autoritate secretă de paspórt nu cunosc. Este însă clar, că aici trebuie să servescă ca basă propunerea autorității comunale și deci sunt avisat la informațiunile din partea acestei autorități. Dacă informațiunea e de așa, că nu se póte da paspórt pe baza ei, trebuie să-o consider, căci sunt responsabil.

Ce privește afacerea d-lui interpelant e fapt, că densus a cerut un paspórt dela primăria de aici, dăr i-s'a denegat chiar și prealabila intervenire pentru procurarea lui. Recursul, ce l'a înaintat contra acestei denegări, l'am prezentat In. Ministeriu de interne, care a fost chemat în prima liniă de-a estrada paspórt și deci de-a decide în acest cas. După lungi pertractări însă, afacerea mi-s'a predat mie ca să hotărésce ca a doua instanță.

In această afacere am intervenit și personal la ministeriu de interne. Aici însă s'a relevat, că interpelantele fiind condamnate pentru conchiemarea alegătorilor români la opt zile arest și 5 zile amendă, nu se putea să i-se dea paspórt ori certificat. Și după ce am ascultat și motivele d lui primar al Brașovului, am aprobat hotărira lui de prima instanță. Recursul, ce l'a înaintat interpelantele în contra acestei hotăriri, l'am prezentat Escelenței Sale d-lui ministru de interne c'un raport motivat.

De-órece comitatul nostru prin dispoziții restrictive trebuie să suferă necondiționat în raporturile sale comerciale și de-órece noi aveam tótă cauza de ale sprijini pe aceste ou efect și de aceste se ține și o rezolvare cât se póte de grabnică și echitabilă a afacerilor de paspórt, m'am rugat în această reprezentățiá motivată, întâiu pentru o rezolvare binevoitoare a acestui cas concret, apoi și pentru ușurări în afacerile de paspórt, cari de fapt au devenit foarte dificile

Conform marei răspunderi, ce o am ca primul funcționar al acestui comitat, am lucrat tocmai în sensul intențiunilor Domnului Dr. Mureșianu. Și mă bucur, că pot constata, că din partea In. Ministeriu de interne mi-a scos tocmai alături un răspuns, prin care mi-sa pus în vedere apropiată o ușurare și îmbunătățire a acestor afaceri și că pot promite, că veiu pute procura d-lui Mureșianu în timpul cel mai scurt un paspórt anual.

De-órece mi sunt deci conșcui de a fi făcut tocmai în aceste afaceri tot, ce pretinde dreptul și echitatea, mă rog să se ia la cunoscintă răspunsul meu.

Dr. A. Mureșianu replică, că deși în total i-a făcut cea mai bună impresiune, că d-l vice-span a întreprins, cum asigură, și voesce a întreprinde toți pașii de lipsă pentru a regula afacerea estradării paspórt

telor pe baza dreptului și a echității, nu póte să nu facă obiecțiunile sale la cele espuse de ante-vorbitorul.

D-l vice-span n'a amintit nimio în răspunsul séu privitor la greutățile, ce li-se fac petenților de certificate la primăria, când chiar și in casuri urgente li-se cere să-și fi achitat întreg cuartulul curent de dare, încă și atunci, când abia a trecut a treia parte din acest cuartal. Este necesar, ca și în privința acesta să stărúescă pentru o echitabilă procedere, căci s'a întâmplat, că chiar și celor cu proprietate în loc li-s'au denegat certificatele decât nu au putut depune îndată suma întregă de dare pretinsă.

Cât pentru întârziările, ce dice că sunt necesitate din diferite considerațiuni față cu Săcelenii, recunosc, că pot fi casuri ca cele arătate de vice-spanul, însă are informațiunea sigură și i-au venit la urechi multime de plângerii. că acum in genere chiar și cei mai cunoscuți economi și neguțatori sufer sub această stare de lucruri și primesc certificatele numai după câte 10-12 zile, când póte este prea târziu ca să-și mai vadă de interesele lor. Această stare de lucruri trebuie să înceteze neaménat.

Tot-odată trebuie să se facă cevași pentru a se pune stavilă neajunsurilor, prin cari se constring bieții ómeni a plăti îndoit și întreite taxe prin aceea, că nu li-se liberéză, decât un certificat la an și, având lipsă de-a trece mai de multe ori peste granițe, sunt siliți a-și lua un paspórt anual, ér până ce le sosesc acesta, adese-ori după mai multe luni, sunt siliți a-și procura mai multe certificate, plătind mereu, afară de taxa de 4 fl. pentru paspórt, câte 1 fl. de certificat.

In ce privește casurile, in cari s'a denegat de-a dreptul, fără de nici un motiv legal, procurarea de paspórt și estradarea de certificate, interpelantele a amintit mai multe casuri și a aratat, că primarul orașului s'a provocat mereu la nisce ordine rezervate, ce le-ar fi avut nu soie de unde. D-l vice-span n'a dat nici o deslúșire despre acesta.

Relativ la cauza propriá a interpelantului, vice-spanul asemenea n'a dat deslúșirile de lipsă. El dice, că condamnarea polițienescă ar fi împiedecat estradarea pasportului. Dăr nicăiri nu s'a mai pomenit, ca pentru contravențiunii polițienesci să se refuse un paspórt.

N'are motivul adus de vice-span nici pentru aceea, căci din Maiú 1896 până in Februarie 1897, când s'a întâmplat condamnarea, trecuseră opt luni și totuși in acest timp i-s'a denegat procurarea pasportului. Mai mult însă, cea condamnare nici n'a fost in vigoare până in luna lui August a. c., când s'a adus la cunoscintă

vorbitorului sentința instanței a treia ministeriale. Prin urmare, fiind-că d-l vice-span in această gravă cestiune de drept și de libertate cestiunenescă n'a dat nici o deslúșire, cum s'au pu't petrece acele volunții și ilegalități, vorbitorul nu póte lua la cunoscintă răspunsul séu.

La apelul președintelui, majoritatea a luat apoi la cunoscintă răspunsul d-lui vice span.

Congresul național-bisericesc.

Au trecut de ce zile de când s'a deschis la Sibiuu congresul național al bisericei române gr. or. din Transilvania și Ungaria. S'au ținut până aci nouă ședințe, cari tóte au fost deschise de Escelența Sa Metropolitanul Miron Romanul, ér când acesta s'a simțit prea obosit, a încredințat conducerea desbaterilor parte P. S. Sale episcopului Meșianu dela Arad, parte P. S. Sale episcopului Popea dela Caransebeș.

Desbaterile decurg in mod demn. Din partea deputaților congresuali in genere se arată interesul cuvenit față de marele cauze ale biserice și scólei. Din firul întreg al discusiunilor respiră îngrijirea, de-a păstra neatins caracterul autonom al biserice și de-a ține sus stindardul onórei și demnității naționale a bisericei ortodoxe române.

Acésta au dovedit-o membrii congresului și prin modul, cum au procedat in cestiunea verificării vicarului Goldiș Ioșef dela Oradea-mare. Fiind-că acest vicar a intrat in tabera mamelucilor lui Banffy, fiind ales ca deputat dietal cu programul guvernului, program contrar intereselor nóstre naționale și bisericesci, membrii congresului aprópe unanim și au arătat disprețul lor față cu vicarul apostat și au respins verificarea lui de deputat congresual. Afacerea acésta, ca-i drept, va avé sé vină încă odată inaintea congresului, dăr destul că congresul a dat odată o lecțiá bună vicarului mameluc și póte fi va da și a doua-óră.

S'au discutat încă multe alte cestiuni de mare importanță in congres. Intre acestea amintim cestiunea împărțirii ajutorului de stat între preoți. Acest ajutor, care se dá ca despăgubire pentru pierderile, ce le-au avut preoții in urma introducerii reformelor politice bisericesci, se imparte de-a dreptul din partea guvernului între acei preoți, pe cari ii recomandă solgăbirii unguresci. Pe calea acésta umblă guvernul să cumpere sufletele preoților nóstri. Toți

Cartofii.

Ađi nimenea nu se mai îndoesce despre folosul cel mai mare, ce-l aduc cartofii; nici nu se gândesce mai nimeni, că au fost timpurii, când acésta plantă era necunoscută in părțile nóstre. Suntem atât de obișnuiți cu ei, încât ne vine a crede, că cartofii sunt proprii patriei nóstre, de când lumea.

Dăr nu e chiar așa. Ei sunt aduși, pe continentul nostru in Europa, din lumea nouă, de unde a venit și tutuul și alte mirodenii; ei sunt adecă de origine din America. Unii dic, că Columbus, la 1492, când a descălecat întâia-óră in America, a văđut deja cartofi; decât-i adevérat ori nu, puțin ne pasă, vorba e, că cartofii de bună sémă erau in America pe timpul întâiei descăle-cării a lui Columbus, ori i-a văđut el, ori nu.

E cu puțință, că cartofii să fi intrat in Europa pe două căi, Englesii i-au adus in Anglia din Virginia, Spaniolii mai de timpuriu cu ceva i-au adus din coloniile americane in Spania și de acolo in Italia. Vestitul Humbold spune apriat, că cartofii erau deja cunoscuți in Spania și Italia pe timpul, când au fost aduși in Spania din Virginia. Un membru al societății Royal

din Londra scria însă pe la anul 1693, că cartofii i-a căpătat dela moșul séu Walter Raleigh și că el i-a trimis spre plantare in Irlanda.

Unii atribue aducerea cartofilor in Europa lui Francisc Drake, căruia îi și ridicară pentru acésta un monument frumos in 1883 la Offenburg. In Scoția se cultivă cartofii numai dela 1728 in grădinii, dăr in scurt se deprinseră într'atata cu ei, încât îi declarară de bucată națională

Dăr póte nicăiri pe suprafața pământului nu au ajuns cartofii la o așa cinste, ca in Irlanda. Dacă acolo se întâmplă, că in vre-un an recolta cartofilor să fiá rea, ceea ce însă din norocire numai rar se întâmplă, atunci sutele de mii de locuitori sunt espuși la lipse și fόμε, căci dintre agronomii irlandesi, — cam a șeptea parte a întregii populațiuni — cei mai mulți trăsesc muncind ca dilerii la proprietarii de moșii și sunt atât de sêraci, încât locuiesc la-olaltă cu animalele lor de casă. Câte un mic petec de pământ, ce-l au spre folosință, îl sémână cu cartofi, darea pentru acel loc o plătesc proprietarului moșiei in zile de lucru. Va sé dică sunt iobagi. Patru din cinci părți a populațiunei trăsesc numai cu cartofi și sunt prea fericiți când au cartofi

de ajuns. Cartofii îi mănâncă cu lapte séu cu heringii, cei mai sêraci se îndestulesc și numai cu cartofi sârați séu prăjiți lângă heringii.

In Paris au ajuns cartofii la anul 1616 ca raritate, mai întâiu pe masa regelui. De cultivat însă au început a se cultiva pe pământ frances numai in anul 1630. Fόμεtea din 1785 a îndemnat pe Academia francesă de a scris concurs pentru tema: „Care plantă ar puté inlocui vánea?” Premiul l'a câștigat Parmentier prin recomandarea cartofilor, ce-i cultiva in grădina sa. In urma acésta regele Ludovic al XVI îi concesse 50 jugere de pământ pentru cultivarea cartofilor. Când a adus Parmentier primele flori de cartofi la curtea regală, acestea îi plăcură atât de mult frumósei regine Maria Antoinette, cât la cea mai de-aprópe festivitate a curții porunci să se împodobescă palatul cu ghirlande făcute din flori de cartofi, ér Ludovic al XVI purta flóre de cartofi la butoniera vestmântului séu de gală; mai târziu însă, după ce gogóșele cartofilor erau formate și cópte n'a mai fost iertat să lipsescă cartofii de pe masa regelui. Ei se puneau pe masă necurățiți de scórtă, căci așa dispusesse regina.

Dela curtea regală, veđi bine, in scurt se lățiră nu numai in întreg Parisul. ci in întregă Francia, dăr la început numai pe séma celor avuți, căci sêracii nu se puteau apropia de ei. Numai mai târziu ajunsese și poporul in posesiunea cartofilor.

In Italia, unde, precum amintirăm mai sus, cartofii fură aduși din Spania destul de timpurii, nici până in ziua de ađi nu s'a împământentit destul de bine, pe lângă tóte recomandările.

Monacul de Toscana a adus la 1625 călugări spre a îndemna poporațiunea la cultivarea cartofilor, dăr poporul nici-decum nu se puté împrietini cu ei, chiar până in ziua de ađi numai in grădinii îi cultivă și mai numai pentru străini și călători, ér pentru trebuința lor mai puțin. După fόμεtea dela 1817, ce-i drept începuse și poporul italian a pune mai mare preț pe cultivarea cartofilor, dăr îndată ce veni timp bun pentru bucate lăsară éráși cultivarea cartofilor pe séma Nemților, cari după italienezul *tarrafali*, îi numesc cartofi.

In Germania la 1587 plantă mai întâiu cartofi in grădina medical Scholtz din Breslau; in 1588 Clusius căpăta doi cartofi dela prefectul Belgiei Sivry Filip, și-i plantă in grădina curții din Viena, al cărei di-

din toate părțile au constatat în congres, că această stare de lucruri nu se poate suferi. Unii au cerut chiar, ca acei preoți, cari ar primi ajutor dela guvern, să fie lipsiți de patrafir. La urmă s'a hotărât, ca Consistoriul să facă cât mai curând o reprezentativă la guvern și să ceară, ca acel ajutor să se dea pentru fondurile archidiecezane, ér decât guvernul nu-l va da, atunci ajutorul se nu se mai primescă.

În ședința a noua de ieri s'a discutat asupra fundațiunii Gozdu.

Comisia pentru fundațiunea Gozdu prin referentul său I. Lengeru raportează asupra activității reprezentanței fundațiunii Gozdu pe an. 1895—96. În acest raport se constată, că la finea anului 1896 averea fundațiunii a fost de 1,586.478 fl. 89 cr., adică **peste un milion și jumătate floreni v. a.** În decursul anului 1895, va să dăcă într'un singur an, fondul a crescut cu 105,239 fl. 83 cr.

În decursul anului 1896 s'au cheltuit din acest fond pentru ajutorarea studenților români cu stipendii, cu plățirea taxelor pentru diplome și alte ajutoare 22,873 fl. 83 cr., fiind ajutatoari cu totul 113 studenți români. Acum reprezentanța fundațiunii are de gând să înființeze un internat pentru universitarii români din Budapesta.

Asupra acestei fundațiuni, care e cea mai mare între fondurile românești de stipendii, s'a iscat o discuție interesantă. Unul dintre deputați (C. Brediceanu) a atras atențiunea congresului asupra faimelor, că stipendiile de multe-ori s'ar da și la tineri de aceia, cari n'ar avé lipsă de ele, fiind-că sunt bogăți. Mai spune, că cei însărcinați cu administrarea fundațiunii le recomandă tinerilor stipendiști și studiul limbei maghiare. Pentru ce acesta, căci dăcă guvernul și toate autoritățile statului se îngrijesc destul de limba maghiară, de ce se ne mai îngrijim și noi? Alt membru al congresului (Ionaș) își exprimă indignarea asupra purtării unor tineri, cari după ce au fost crescuți la școlile înalte pe cheltuiela fondului și intră în viața practică, nici nu mai vréu să vorbească românește și se lapedă de neamul lor pentru câte un os de ros etc.

A fost foarte bine că s'au amintit acestea, de-o parte pentru ca cei ce împart stipendiile să fie cu mare băgare de seamă cui le împart, ér de alta pentru ca tinerii, cari se folosesc de asemenea stipendii să-și tragă

pe seamă ce fac și cum fac, căci stipendiile românești nu au scopul de-a cresce renegați și ómeni fără caracter, ci bărbați, cari să fie națiunii spre onóre.

Ședințele congresului continuă.

La lucru, Români!

A sosit timpul să ne punem cu toții pe lucru. Sórtea noastră, viitorul nostru atérnă dela hărnicia noastră. Tânguirile nu ajută nimic.

Acest adevér îl accentuează atât de puternic toia poporală „Deșteptarea” din Cernăuți, care étă ce scrie în numărul său dela 1 (13) Octombrie, adresându-se către Români bucovenini:

Ómenii, cari vréu binele nostru, sunt aceia, pe cari îi dóre inima de némul nostru, de legea noastră și de patria noastră strămoșescă.

Când dau lupii asupra hergheliei de cai, séu când năvălesc urșii asupra cireșii de boi, atunci vitele cele fără de minte de-odată se fac rătă și apoi una pentru toate, toate pentru una sar la luptă și, cu córnele séu cu copitele lor, pământ fac din fierele răpitoare.

Ómeni buní, vedeți, pe dobitoac il dóre inima după neamul séu, și pe noi se nu ne dórá!?! Spuneți și voi, nu'i mai réu, decât dobitoacul Românul, căruia nu'i pasă de neamul lui, legea lui, patria lui?!

Noi Români am avé destui ómeni de bine. Între plugari și cantori, între învățători și judecători, între preoți și profesori, în toate păturile noastre s'ar găsi destui ómeni de bine, — déră toți ómenii noștri de bine, mai-că toți stau cu mânilen' buzunar și așteptă mură'n gură séu oftéză și suspină ca babele, ca și când cu văietatul lor ar pute alunga réul.

Mâna și pieptul la lucru sé'l puie, — de acești ómeni ne trebuie și de aceștia prea puțin avem!...

La toate némurile din împărăția noastră bărbații binelui adună poporele lor și aceste strigă toate, de pare-că bolta cerului ar vré să crepe: „Dreptate voim, cum o au celelalte némuri! Limba noastră séu fiă cinstită voim! Școlile noastre, judecătoriile noastre voim! Mesteșugurile în mâna noastră, negoțul în mâna noastră séu fiă voim!!”

Da ce fac, mă rog, ómenii binelui la noi?!

Totă lumea se mișcă, totă lu-

mea sporește'n bine, totă lumea dá înainte, numai noi, Români bucovenini, stăm locului! Ba, nici măcar locului nu stăm, ci tot înapoi o dăm! Vedem cu ochii, cum se duc moșiile și pământurile noastre, cum se duc codrii noștri, cum se ducolocurile noastre, munții noștri: — ne iau pământul de sub picioare și viața din piept veneticii; jumătate din Români bucovenini robii velnițelor și ai fabricelor și fereștreielor străine s'au făcut... da ómenii binelui nostru cei cu durere de ném, ce fac ei?!?

Bărbați ai binelui românesc, fiă-vé milă! Póte încă nu-i prea târziu! Décă cu toții vom face, cât îi în puterile noastre, póte tot vom scăpa neamul nostru de peire! Să începem a munci și a ne ruga cu toții! Celui ce muncesce și se rógă, îi ajută și Dumnezeu Sfântul!

Bărbați ai binelui românesc, acum orí nici-odată!

Cei ce aveți darul vorbei, vorbiți odată séu muiati și pietri! De veți vorbi bine, chiar din mișei apostoli veți face! *Limba românească prin toate cancelariile, cabinete de lectură prin tot satul, dugheni și ospetării românești în tot locul, meșteșugari români pretutindenea séu fiă... vorbiți și îndemnați, pentru Dumnezeu!*

Cei ce aveți darul gândirii, puneți gândurile vóstre pe hârtie. Gândurile vóstre pécac séu mérgă'n mormânt dimpreună cu trupurile vóstre! Scrieți-le pe hârtie! Cei ce pricepeți negoțul, scrieți- ce'i de făcut séu scótem negoțul din mâna Jidanilor! La noi séu curgă binele, nu la ei! Cei-ce pricepeți gospodăritul cel cu minte, scrieți și voi despre gospodărit! Séu vedem odată și pe Români cu vite frumoșe, cu țariní bogate, cu pomete frumoșe, grădini frumoșe, albinării frumoșe! Scrieți degrabă!

Bărbați ai binelui românesc, lăsați fudulia milionarilor! Lăsați mișeilor nepăsarea! Lăsați văietarea babelor! Fie-vé milă de starea nenorocită a poporului nostru! Îndemnați și vorbiți sătenilor, scrieți cu toții pentru luminarea lor.

Bărbați ai binelui, fie-vé milă! Nu e omul pe pământ, ca séu trăiescă numai de capul lui. Séu facă vre-un bine aprópelui și némului séu, acesta'i menirea omului! Decí vorbiți, scrieți, lucrați pentru némul nostru!

Piedecile învățământului.

Cu bucurie véd, că diaristica română se ocupă cu mult interes de cestiunile școlare. Iubita noastră „Gazeta” ne face noué, învățătorilor, nepusă bucurie, când cetim dintr'énsa îndemn spre tot ce e frumos, nobil și măreț. Ne simțim mai ușurați într'u învingerea greutăților, ce șilnic se ivesc în calea progresului, avénd diaristica noastră ca soț de luptă. Diaristica are puterea de a-și da verdictul asupra faptelor de interes public ale orí și cui, după cum aceste fapte sunt bune orí rele. Ea ajutoră pe cel slab, încuragieză pe cel fricos și mângăie pe cel desperat.

Un diar bine și conscientios redactat aduce prin acesta folóse nepus de marí întregii societăți ómenesci. Pentru noi, Români, mai ales diaristica este singura călăuză în marele cestiuni politice și naționale, ea este singurul izvor de lumină, care ne face séu vedem căile adevărate, pe cari trebuie séu înaintăm spre limanul dorit al fericirii neamului. Ajutorul, ce ni-l dá diaristica noastră cu deosebire în cestiunile școlare este cu atât mai prețios, cu cât în timpul de astăzi școlile noastre forméză ținta, spre care se îndreptă atacurile cele

mai vehemente. De aceea pe mine, ca dascăl, mă și interesează mai mult cestiunile școlare și orí unde véd scris ceva despre școlă, cetesc cu cel mai mare interes.

Un articol cu deosebire, ce l'am védut publicat nu tocmai de mult la primul loc al uneia dintre foile noastre, mă îndemnă séu-mí arăt și eu vederile mele asupra unor cestiuni, ce ne preocupă astăzi pe toți Români.

Anume, după ce se constată în acel articol, că un frumos număr de învățători își implinesc chiámarea cu cea mai mare diligență, continuă astfel:

„Când constatăm acesta cu bucurie, nu putem séu nu dá espresione și nedumeririlor, ce le avem față de școlile populare în genere. Noué peste tot ni-se pare prea neînsemnat progresul, în raport cu așteptările, ce le legăm de școlă poporală, și cu jertfele, ce le aducem spre susținerea ei. Noi am aștepta, ca cei ce au frecventat școlă poporală 6, respective 9 ani, séu aibă cel puțin atâtea cunoscínțe teoretice și practice, încât séu se póta aplica ușor la o măestria, la comerț etc., orí și decât rămân la agricultură (presupunénd, că au moșia propriă, pe care séu-o cultive) séu póta purta socotelile și pregăti însiși actele scripturistice de prima necesitate... Ne-am convins însă, că la noi și ađi, după atâtea școlă, e de tot mare numărul analfabeților. Nu scim, decât în privința acesta stă înderétul nostru vre-o naționalitate din patrie. Nu numai bătrânii, ci și din generațiunea mai tinérá mulți nu-și sciu serie numele, ci sunt siliți, în loc de subscriere, séu pună degetul pe crucea trasă înaintea numelui lor. La câte incurcături, abuzuri și nenorociri dá ansă punerea degetului, ni-o probéză experiența șilnică”. („Unirea” nr. 70 din 17 Iulie c.)

Acestea, durere, sunt nise adevéruri mari, cari trebuie séu umplă de mângăie pe orí-care om cu durere de neam. Noué, învățătorilor, ne rămâne datorința de-a arăta cauzele acestui réu, ér cei chiámăți sunt datorii de-a stărui pentru delăturarea lor.

Cu altă ocaziune am arătat în colónele acestei prețuite foi, că o piedecă mare în calea progresului școlii populare române: dotațiunea slabă a învățătorilor. În adevér, a susținé o familiă, — de multe-ori de câte 6—8 membri — din cei 83 cr. la đí, ce-i are învățătorul din léfa sa de 300 fl. la an, este cu neputință. Un astfel de învățător, necum séu aibă pe ce-și procura cărți și reviste de sciință pedagogice și séu-și crească copiii pe la școlé, dér nici cu ce séu susțină acasă nu póte. E silit, ca în timpul școlii séu vadă de alte treburi, decât vré séu nu-i flăméndescă familia. Apoi sub conducerea unui învățător, care șilnic își frământă creerii cu aceea, că ce va da băieților séu de mâncare la améđi, la cină etc., ér salariul lui e repartizat numai, dér nu și incassat: đeu nu e mare mirare, decât școlă nu póte întinde acele cunoscínțe elevilor, pe cari le prescrie planul de învățământ și pe cari cu drept le așteptăm dela ea.

Altă piedecă, ce stă în calea progresului, e și împrejurarea, că în multe comune sunt 150—170 copii obligați a cerceta școlă de toate șilele, apoi 70—80 școlă de repetiția, — ér învățător numai unul! Póte séu-și închipuescă orí-cine, cum s'ar poté ca un singur om séu instrueze atâtea mulțime de copii și încă cu bun succes, pe când ei ar avé lipsă de 3—4 învățători!

Și ce face în asemenea cas senatul școlar? Scutesce dela cercetarea școlii, fără nici o cauză legală, două din trei părți a copiilor și numai o treime cercetéză școlă. Se înțelege, celelalte două părți sporesc numai numărul analfabeților.

rector era el. Dér cu un an înainte de Clusius cunoscea cartofii Bauhin, un medic și botanic elvețian, însă numai dintr'un tip primit dela Scholtz; lui este a se mulțami prima descriere științifică a cartofilor și numirea lor folosită până ađi în botanică „*Solanum tuberosum*”.

Numai după două sute de ani au început séu fiă cunoscuți cartofii ca plantă economică în Germania. Cei dintăiu au fost țărani plugari, cari nu s'au încredut cartofilor, după cum ei de regulă nu dau mare cređémént nici unei învoiri, până nu se conving despre bunătatea ei. În réndul al doilea au fost învățății, cari făceau greutăți lățirei cartofilor, temédu-se séu nu fiă veninoși, de-órece, după descrierea lui Bauhin, ei aparține unei specii de plante, dintre cari unele sunt otrăvitoare.

Numai în veacul al 18-lea au început a se cultiva cartofii în Germania și Austria după ce se convinsé, că în Franța și Belgia, în Vürtenberga, Baden, Sacsonia, Bavaria și în alte țări se cultivă și nu sunt periculoși, dér și atunci mai întâiu numai ca nutremént pentru porc. În Berlin cunosceau cartofii pe la mijlocul sutei a 17-a, chiar și pe la finea aceluia veac erau o raritate când îi prescria Frideric Wilhelm I bolnavilor; fiul séu însă, Frideric Marele,

împărți cartofi în Pomerania spre plantare și esplica proprietarilor de grădini întrebuițarea lor. Frideric cel Mare se gândi mult și la modul cum i-ar introduce în Silesia, ca séu alunge cu ei fómeele din acea țéră. Cât de tare și de repede au prins cartofii rădăcíní în Silesia se vede de-acolo că la 1771, când din Bohemia cădura jertfa fómetei 180.000 ómeni, 20.000 Bohemí emigrară în Silesia, în țera cartofilor.

În Ungaria s'au adus cartofii din Franța din ținutul montan numit Bourgogne, de unde Ungurii i-au numit „*burgonya*”. În 1654 au adus academicianii protestanți cartofi din Germania și din aceea cauză au fost întemnițați în Buda. Mai târziu palatinul Francisc Wesseleny, convins despre rentabilitatea cultivării cartofilor, i-a recomandat lui Ferdinand III ca plante sănătoșe, ér acesta a dispus cultivarea lor.

Abia la începutul veacului present, când cu fómeele cea mare, s'au introdus cartofii și în Ardeal.

Acum cartofii sunt lățiți pe totă suprafața pământului. Cu drept cuvént a đis dér marele botanic Stefan Endlicher, că: „Cartofii sunt cea mai mare binecuvéntare a Ceriului, sunt mâncarea plăcută a avutului și pânea sáracului”. Decí cartofii merită séu fiă cultivați cu tot de-a dînsul. I. P. R.

Vine acum o altă piedecă, care zădărnicesc, cel puțin în parte, chiar și progresul făcut cu treimea rămasă la școlă. Acosta se ivesc la începutul anului școlar. Senatele noastre școlare mai toate sunt compuse din oameni luați din șirul analfabeților, cari nu știu prețui școlă și pe învățator. Singurul om știutor de carte în senat e preotul, ceilalți toți sunt de-o pănură. La începutul anului școlar merge badea Petre pe la acești membri ai senatului și-i rogă, că de-orice copilul lui a studiat destul în un an sau doi, să-l scutască de școlă, căci i-ar fi de ajutor la economie, are însă alt copil mai mic și-l va trimite pe acela la școlă în locul fratelui său mai mășor. Așa se și întâmplă. Bietul învățator începe cu altul dela i. Și pe când în clase I și II are câte 24—30 elevi într'una, în clasele mai mari, a V-a și VI-a, abia are câte 3—4; ba în multe locuri nici nu există atari clase superioare.

Dacă mai luăm în considerare și cercetarea neregulată a școlii din partea elevilor, neinteresul ce-l poartă multe superiorități școlare inferioare față de școlă și alte lipse și neajunsuri, ce stau în calea progresului, deși nu e mirare, că numărul analfabeților numai încet scade, și că școlă populară nu e în stare a aduce fructele dorite.

Copiii astfel eșiți din școle, după ce implinesc anul al 12-lea, sunt obligați a cerceta școlă de repetiție. Acum ce vor pute repeta acești copii? — Nimic. Artrebuie să învețe materialul prescriș pentru clasa primă, adică pentru cei începători. Însă timp nu-i și toate ostenețele sunt înzadar.

Etă unde zace piedeca, pentru care școlă populară nu tinde elevilor cunoștințele prescrișe de planul de învățământ! De sigur, trebuie o supraveghiere școlară mai strictă și o jertfă mai mare pe altarul culturai, căci numai așa va fi în stare școlă populară să mulțămescă așteptările, ce le avem dela ea.

Acestea am creșut din parte-mi de lipsă a-le accentua și prea cred, că autoritățile noastre bisericesci se vor sili după puțină a vindeca răul.

Vasilie Dumitraș,
învățator.

Dela întrunirea națională

a studenților universitari din Bucuresci,
ținută la 28 Septembrie v. c.

În întrunirea națională a studenților universitari, ținută în Bucuresci, vorbitorul, care a făcut cea mai mare impresie asupra celor întruniți, a fost profesorul de universitate D. C. Disescu.

Reproducem din discursul acestuia partea din urmă, din care se ved pãrerile, ce au domnit în acea întrunire.

D-l Disescu, vorbind de purtarea gazetelor ungueresci, a șis:

Ei bine față cu atitudinea presei maghiare, față cu limbajul oamenilor de stat maghiar, față cu tendința de a se da visei regale un caracter de înjosire națională, n'avem nimic de făcut?

Mai întâiu să fim recunoscători presei române, care a știut să răspundă cu demnitate la toate mișcările presei maghiare, înainte chiar de a fi sosit Regele nostru la Pesta. Onore ei. Să fim cu deosebire recunoscători Suveranului nostru, care a știut să păstreze o înțeleptă rezervă în toastul pe care l'a pronunțat în capitala Ungariei.

Purtând toastul său împăratului, Regele nostru vorbește de consolidarea excelentelor raporturi atât de fericit stabilite între „Statele noastre... și de fericirea și pacea credincioșilor Sale popore“. Ei bine cât timp Maghiarii nu vor da dreptate și pace poporelor Regatului Sf. Stefan, visita dela

Budapesta nu va pute avea caracterul amical pe cari îl dă ceremoniile și jurnalele maghiare.

Să trecem acum, Domnilor, la un fapt neașteptat, surprinzător care cu drept cuvânt a mișcat într'aga națiune română: decorarea domnului Jeszenszky Sándor (mare șgomot, protestări în sală...).

O decorațiune! Este un lucru mic, nu așa domnilor? Dér buturuga mică, de multe ori răstornă carul mare. De astă-dată e picătura de apă, care face să se verse vasul. Așa este: în înlanțuirea faptelor cele mai neînsemnate lucruri pot avea rezultate ne-calculabile.

În cazul de față așa s'a întâmplat. O decorațiune — altă-dată fapt de neșagat în sémă — este o insultă adusă naționalității române și nimenui nu-i este permis să insulte o națiune. Cine este domnul Sándor Jeszenszky? Nu-l cunoșc personal. Mi închipuesc, că trebuie să fie un om de orecare valoare din momentul ce compatrioții săi i-au dat gréua sarcină de a cauza și eșecuta tot ce un neam are mai de frunte și generos.

L găsim figurând ca acusator într'o seriă de procese anti-române.

(Arată apoi, că cu concursul lui Jeszenszky, ca procuror au fost condamnați la 1890 Dr. Aurel Mureșianu și Traian H. Pop; în același an preotul Ioan Macavei și la 1894, tot la Clușiu, Aurel Popovici în procesul pentru „Replică“, în care procurorul Jeszenszky a numit clasa conducătoare din România, că e mănăcătoare de țărani și a șis, că Liga română, care agită în Ardeal, e subvenționată cu bani rusești. Vorbitorul continuă apoi așa:)

În urma triumfului obținut și de astă-dată, d. Sándor Jeszenszky, primesc recompensa meritului său. Este înaintat. Dér înaintarea sa nu este de caracter judecătoresc.

Ungurii ei înși și știau, că acusatorul zelos, nu servise justiția. Serviciile sale erau politice. El este numit șef al biroului naționalităților. Este adică un funcționar însărcinat cu „supraveghierea polițienescă a mișcărilor naționalităților“, a acelor naționalități cari deși sunt recunoscute de constituțiunea și legile maghiare, n'au însă dreptul să simtă, să cugete, să vorbească altfel, decât maghiaresc!

Acestui personaj s'a dat ordinul „Coróniei României“, în gradul al doilea! Ori-cum ar fi privite de Unguri serviciile sale politice, pentru noi ele sunt servicii de spionaj.

Dacă cei cari au decorat pe d. Jeszenszky admiră faptele și meritele sale, să-i fi dat încaile un benemerenti; ofensa ar fi fost mai puțin ironică și mai puțin gravă: s'ar fi jignit cei ce cred că benemerenti este semnul meritului intelectual.

Dér nu! i s'a dat „Corónia României“, o decorațiune națională, cum o caracterisă articolul 1 al legii din 1881, care a creat acest ordin. Corónia României! Pentru d. Jeszenszky Corónia României este mai mult decât Stéua României, căci pe când acest ordin este o decorațiune de stat pentru merite civile și militare aduse statului Român, Corónia României este o decorațiune națională pentru merite aduse Națiunii Române.

Atât de determinat este caracterul național al acestei decorațiuni, încât articolul 12 al regulamentului Ordinului Coróniei făcut pe baza articolului 2 al legii constitutive din 10 Maiu 1881 — dispune că:

„Dacă vre-un membru comite vre-o faptă contrarie onorei său contrarie interesului național, va pierde decorațiunea“.

Jeszenszky a insultat națiunea română! Dacă el are dreptul de a purta această decorațiune, eu am pierdut acest drept: m'asși simți desonorat să port pe pieptul meu o cruce, care strălucesc pe pieptul acusatorului dela Clușiu, șeful de aș al biroului naționalităților din Pesta!

Nu este însă destul, domnilor, să constatăm un fapt ca acesta pentru a ne arăta legitima noastră indignare. Trebuie să stabilim responsabilitățile.

După textul constituțiunii noastre, regele conferă decorațiunea română. Nu el însă are răspunderea politică și legală a

prerogativei eșercitate, căci tot-déuna regele este inviolabil și iresponsabil. Ceva mai mult, nici chiar prerogativa decorațiunei regale nu o eșercită singur. Articolul IX vooșce ca propunerile de numiri și înaintări să fiă deliberate în consiliul de miniștri: pentru casurile de dispensă, serviciile extra-ordinare vor fi anume arătate în jurnalul consiliului. Să nu se șică, că ministrul n'are nici un rol când este vorba de decorațiunea unui străin. Ecă textul lămurit al articolului IX alineatul final:

„Ministrul de esterne va contrasemna toate decretetele, alături cu colegii săi, și singur pentru străinii său persoanele, cari n'ar intra în căderea vre-unui alt ministru“.

Cari sunt serviciile extra-ordinare, pe cari d-l Sándor Jeszensky le-a adus Statului său națiunii române? Împăratul Austriei când ne-a onorat cu visita sa n'a decorat unele personaje politice, înalți funcționari, și noi să ne grăbim de a decora pe șeful biroului naționalităților din capitala Ungariei!?

Etă de ce, domnilor, faptul acestei decorațiuni mi pare de o extremă gravitate. Asta este cestie mare. Ea trebuie dusă în Parlament, unde miniștri vor trebui să răspundă categoric, fără a se putea ascunde după deget.

Răutate șovinistă,

„Ellenzék“ din Clușiu dela 20 l. c. ne denunță procurorului și numai cât nu pretinde, ca organul nostru să fiă din nou ars în piéta Clușului. Sub titlul „Román förmédvény“ publică adică cu data dela Brașov un apel lung, care șicte, că l'ar fi cetit în „Gazetă“ și pe care l'ar fi lansat Liga, conchiământ la Ploestii o întrunire populară.

În acest apel se condamnă cu cuvinte aspre procedera Maghiarilor față cu Românii de dincoace. Și ca să-i dea acusării și mai mare aplomb, numita fóiă adauge următoarele:

În altă și, adică Lună în 18 l. c. (?) Aurel Mureșianu a vorbit astfel în congregațiunea comitatului Brașov:

„Partida națională română n'ar pute fi considerată ca disolvată nici chiar în casul, dacă dșolvarea ei ar fi decretată nu prin ordinațiune ministerială, ci prin o lege adusă din dieta din Pesta“.

Contra acestei declarațiuni, nu s'a ridicat nimenea să vorbească.

Pentru aceea am tipărit în traducere unguerescă acest articol, pentru ca să atragem asupra lui atențiunea procuraturii reg.

Cei ce vor ceti acest articol, trebuie să șcie, că în el se cuprinde „așțierea la ură“ prevăduță în §. 171 al codicelui penal.

Cei ce cunoșc legea mai trebuie să șcie, că după §. 33 al legii de presă din 1847—48 sunt a se trage la răspundere în materiă penală de drept (büütető közzögügy) toți aceia, cari reproduc articuli cu asemenea cuprins, sau cari se fac propagatorii lor.

„Diarul numit „Gazeta“ a tipărit acest articol în Brașov, va să șică apare pe teritoriul statului ungar. Redactorul acestui diar, care a publicat articolul acesta, în înțelesul articolului de lege de mai sus este a se trage la răspundere în materiă de drept penal.

Suntem convinși în privința acosta, că procuratura regescă competentă nu va întârșia de a-și implini datorința. Ce-i este impusă prin lege. Trebuie șicout pe fiă-care călcător al legii, mai ales în astfel de cestiuuri, să simșe puterea, cu care legea a inzeștrat autoritățile judecătoreșci. Dacă nu aplicăm față de ei alte mijloce de rășbunare, cel puțin să ne folosim de dreptul, ce ni-l dă legea și pe care organele, cari aplică legea, sunt datore a-l folosi; de nu vom face astfel, se va șruducina nu numai ordinea legală de drept, ci și respectul legii.

De-odată cu acestea nu putem retăcșe nici mirarea noastră, că în România vecină, cu care este clar, că trăim în raporturi de amicitșia (sic!), pot să apară nisce tipărituri, cari cuprind astfel de calumnii murdare în contra Ungariei. Dacă guvernul României

și procuratura de stat română nu șoie, să nu vrșe să ne întinșă șout în contra unor atacuri miserabile ca acestea, — atunci ambasada din Bucuresci a monarșiei austro-ungare ce școp are acolo, decât în astfel de casuri nu căștigă valoare puterei acelu stat, pe care-l reprezintă, și decât nu întrevine pentru apărarea vașei noastre în toate acele casuri, când se vatămă în mod atât de simșitor onoreă noastră și se insultă autoritatea inofensibilă a statului nostru?

Șcim noi bine, că în România eșistă cea mai deplină libertate de presă, și că acolo nici chiar persoana regelui nu este șcutită în contra celor mai șosnice eșpectorări, dér ori cât de mare ar fi libertatea de care s'ar bucura acolo omenii de coundeu, ambasada noastră ar trebui să i dea să aștelégă guvernului român, că Ungaria nu poate suferi acea ofensă murdară și agitațiune permanentă, la care este eșpusă în acest stat amic.

Mei, mei, dér turbată mai e fóiă șovinistă! Incai de-ar fi cetit „Gazeta“ și de-ar fi reproduc măcar cevaș din congregațiunea dela Brașov, atunci s'ar fi convins mai întâiu, că în fóiă noastră n'a apărut acel preșins apel al Ligei, pe care nici nu l'am cetit nicăiri. Al doilea ar fi înțeles și noima cuvintelor, ce le citeșă din vorbirea d-lui Mureșianu.

„Ellenzék“ acustă și denunță fără nici o basă și se prezentă ca diar polițienesc, ceea ce de sigur nu-i face onore, ér pe noi nu ne șparie. Cu atât mai puțin îi va pute șpăria pe frații noștri din România, ameninșându-i cu ambasadorul austro-ungar.

Correspondența „Gaz. Trans“.

Cohalm, 13 Oct. n. 1897.

Onorate D-le Redactor! În preșuita „Gazetă“ din Dumineca din 10 Oct. n., Știmatul D-n Dr. Elefterescu, conform datinei sale, cercetându-ne și în vara trecută, vine cu cunoscuta-i bunăvoință și ne laudă înaintea cetitorilor, pe unii, că ne-am edificat biserică nouă, ér pe alții că ne-am reparat și restaurat pe cea vechiă în mod admirabil.

În adevăr, cu bisericile ne putem mândri. Poșția bisericei gr. cat. cu deosebire acum, reparată fiind și având turlele coperite cu tinichea, frapășă cu luciul său pe călătorul, care întră în oraș. De-ase-menea biserica gr. or. e nouă, mare și frumșă, din nenorocire însă este retrășă în grădină, încât nu se vede până te duci la ea.

Fiind în acea correspondență vorba și de repararea bisericei gr. cat., care a costat 600 fl., bani contribuți de popor, afiu la loc a aminti, că credincioșii acestei biserice, având încă din anii trecuți planul de-a face aceste reparări, au contribuit cu multă dragoste și abnegațiune suma de mai sus. Tocmai de aceea, ca să avem și noi o mângăere sufletescă de-o parte, ér de alta să se deștepte și în alții îndemnul la atari jertfe, am ruga pe on D-n paroh Șporic să facă o șocotășă publică gazetară, arătând, care cât am contribuit și din ale cui pungi a eșit suma de 600 fl.

Mai avem noi Cohalmeni o cestiuune, vrșu să șio un isvor de venit bun, căștigat în urma comasării. Acel venit din pășiuinit și șunoit se administrășă între noi, fără nici o autorizare. Îndată după ce ni-s'au predat hotarele consumate, am cerșat la ministeriu să ne întărășcă unele ștatute, însă de 2-ori ni-le-a respins pe cuvânt, că s'ar ataca dreptul privat.

Intr'aceea a venit legea polițienescă de câmp din 1894, care asemenea pretinde anumite ștatute, spre a pute pășuni în comuna agrii noștri. Noi am delășurat pe omenii cu carte dela conducerea tainică a șocietășii noastre, înlocuindu-i cu plugari dintre noi. Acum organele administrative — înțeleg pe cei chiamați a îngriji de aplicarea legii polițienesci — ne poartă de-a baba órba, încât nici noi nu șcim ai cui

suntem. Cea ne cere, îi dăm, celui alt decât ne cere asemenea îi dăm, pentru-că decât nu-i dăm, întorce foia pe cealaltă parte și ne dă: „Nu vă mai sufer să pășunați în comun, și nu vă mai las să manipulați și speculați cu venitele văstre fără autorizare!“ Lucruri de acestea ni-au spus nouă oamenii noștri cu carte și cu durere de nămul nostru.

Ca să ocolim asemenea prăpastia, de mulțor se pōrtă vorba printre noi, că acel venit să-l dăruim bisericelor noastre, căci ambele românești fiind, câștigăm mult și ne asigurăm afacerea. Pe această cale n'am mai avē lipsă de statute, pe cari în veți nu le vor aproba în favorul nostru.

Avu'tam vorbă și despre modul, cum să împărțim acel venit între cele două biserici ale noastre, că adevărat tōmna să se împartă venitul curat caselor bisericesci egale.

Parcă ved, cum s'ar bucura D-l Dr. Elefterescu auzind la anul, când sperăm, că erași ne va cerceta, că venitul din vorbă curge în casele bisericelor noastre, ca de acolo să ne ajutăm în neajunsurile școlastice reclamate din multe puncte de vedere pentru înaintarea nămului nostru.

Plugariul.

SCRIRILE DILEI.

— 11 (23) Octomvre.

Palat de finanțe în Brașov. Orașul nostru va fi în anul viitor înfrumusețat cu un nou edificiu unic în felul său la noi în Brașov. Ministerul unguresc de finanțe a luat adevărată măsură de-a se edifica un palat pentru finanțe în Brașov. Suma fixată pentru acest edificiu este de 275,445 fl. 21 cr. și e publicat concurs pe cele de oferte pentru edificarea lui până în 30 Octomvre n. c. Oferentul va trebui să depună 5% din suma de mai sus, în bani ori în hârtii de valoare la casa principală de stat reg. ung. din Budapesta, sau la alt oficiu de dare. Termiul, până când palatul trebuie să fie dat gata, este 30 Septemvre 1897. Amănunte în privința acēsta se pot căpăta la direcțiunea centrală reg. ung. a regiei tutunului în Budapesta (V. strada „Kalman“ Nr. 20), precum și la direcțiunea financiară din Brașov. O socotă a tuturor speșelor cu edificarea palatului se pōte căpăta tot acolo pe lângă 2 fl.

Un om, care crede în visuri. Ni-se scrie: Ioan Cociș, locuitor în comuna Săcălasu, din Bihor, visând într-o noapte la fabrica de asfalt din Tătarășea, unde lucra, că soția lui de acasă își ține pe cutarele din sat ibovnic. Deșteptându-se din somn se luă cătră casă, unde când ajunse începă a-și chinui soția, căreia îi spuse, că până atunci o va tot chinui, până ce va jura despre nevinovăția ei pe evangeliă și cruce, căci altfel el nu-i dă credemēt, de-orece āngerul său i-a spus în vis, că ea îi este necredincioasă. De n'ar fi visat ca ibovnic al ei pe cel mai sērman și mai slut om din sat, pōte s'ar fi gāsīt cine să-i credă, dēr așa Ioan Cociș rămāne de risul omenilor.

Un tiner român absolvent de gimnasiu, care posedă și limba maghiară, doresce a afla aplicația, fiă ca scriitor în vre o cancelaria advocațială, ori notarială, fiă în vre un alt biurou. Pentru informațiunī a se adresa la administrația țiarului nostru.

Musica militară va concerta mâne seara, Duminecă, în sala de mănăre dela „Pomul verde“. Inceputul la 7½ ore. Intrarea 20 or.

Este de obște cunoscut, că la suferințe de pământ și la tusa untura de peste (Leberthran) este mijlocul cel mai bun. Medicii îl prescriu erași cu deosebire untura de nesce a d-lui Bela Zoltan, farmacist în Budapesta, care îl prepară fără gust și fără miros, și se pōte căpăta în toate farmaciile.

Convocări.

Adunarea despărțământului filial al reuniunii învățătorilor români gr. cat. din districtul protopopesco al Almașului mare. hotărâtă a se ține de-odată cu Sinodul de tōmna al Veneratului cler din acest district se convocă pe ziua de 8 Nov. n. c. în parohia Tleud pe lângă următorul

Program: 1) La 7 ore dim. asistare în corpore la S. liturgiă. 2) La 11 ore a. m., — când va fi terminată conferința Ven. Cler., — deschiderea ședinței prin o vorbire presidială. 3) Alegerea comisiunilor: a) pentru înscrierea de membrii și culegere de taxe; b) pentru diverse propunerī. 4) Citirea raportului general despre activitatea reuniunii filiale a învățătorilor români gr. cat. de pe periodul 1887—1897, de când aparține la reuniunea generală Sălégiană, lucrat de oătră președintele. 5) Disertațiunī din sfera didactică. 6) Diverse propunerī. 7) Referarea Comisiunilor comise. 8) Statorirea locului și a timpului adunării viitoare. 9) Închiderea prin prezidiu.

La această adunare cu tōtă căldura invităm a participa nu numai pe toți învățătorii din traotul Almașului, oi și pe alți sprjinatori și doritori de înflorirea progresului școlar.

Bogdaua, 16 Oct. 1897.

Gavril Labo,

Gregoriu Dobocanu,

președinte.

actuar.

Adunarea generală ordinară a „Reuniunii învățătorilor gr. cat. din despărțământul Mediaș“ pe baza §-lui 21 (Stat. rev. arch.) se convocă pentru semestrul I al acestui an (conf. §-lui 8) pe ziua de 14 Noemvre st. n. a. c. (Arch. Mih. și Gav.) în școla gr. cat. din Mediaș.

Conform §-lui 9. la această adunare se invită cu tot respectul membrii ordinari și directori școlari, precum și toți aceia P. T. d-ni, cari se interesează de cauza învățământului.

Program: 1) Invocarea Spiritului Sânt prin participarea membrilor în corpore la serviciul divin, începând la 9 ore a. m. în biserică din Mediaș. 2) Deschiderea ședinței prin președinte la 11 ore a. m. 3) Constatarea membrilor prezenți. 4) Alegerea unui notar și casar până la finea anului. 5) Incassarea taxelor dela membrii ordinari și alții. 6) Citirea disertațiunei „Ceva despre educațiune“ de E. Câmpean, inv. în Agărbicui, și discușiune asupra ei. 7) Propunerea temelor practice: „Isus în estate de 12 ani“ la desp. al III-lea de G. Porime, inv. în Veltu și „Desvoltarea sunețului a“ la desp. I. de T. Tîglariu, inv. în Șeica-mică. 8) Discușiune asupra temelor propuse sub nr. 7. 9) Alegerea temelor și designarea persoanelor, cari vor avē să diserteze și să țină prelegeri practice de model în adunarea viitoare. 10) Cestiunea înființării unei biblioteci a despărțământului, precum și procurarea de protocoole pentru despărțământ. 11) Statorirea locului și timpului adunării generale viitoare. 12) Alegerea unei comisiuni de 2 membri pentru verificarea procesului verbal al conferinței. 13) Eventuale propunerī. 14) Închiderea ședinței.

Mediaș, 20 Octomvre st. n. 1897.

Eliă Câmpean,

Alexandru Suciu,

președinte.

secretar adh.

Scrisori din Olanda.

„Gazeta Țeranilor“, din Câmpulung (România) publică următoarea scrisore interesantă, ce-o primesce din Olanda:

Scrisorea acēsta țiu-o trāmit din frumosul sat Harlem. Comună rurală, dēr pe care nu o pot pune alături cu unul din orașele noastre, cât e de îngrijită și de curată. Cu o populație de aproape 300 familii, are însă bugetul de 20,000 franci. Străbătută de două gîrle mari de apă, în care se varsă alte torente, totuși ele sunt rectificcate în cursul lor și canalizate.

Provincia său județul lor le-a trimes un inginer, care le-a îndreptat prin semne

pe unde se mērgă cursul apelor; și apoi locuitorii toți, în tōte sērbătorile câte 2 ore pe zi, au eșit cu toții, bătrāni, femei și copii, cu sape, cu tārncōpe, și au îndreptat și adēncit cursul torenților și gārlelor; ēr tōmna, iarna, chiar în zile mai calde, la inceputul primăverei au eșit mai multe zile d'arēndul până ce au desēvirșit cu măestrie rectificarea și canalizarea Țiselor cursuri de apă.

Indată după aceea, pe prundurile rămase pe amēndouē părțile fie-cărui curs, locuitorii sub îngrijirea consiliului comunal sădit'au pomi roditori de tot felul, ēr la spatele acestei zone de pomi, au înființat grădini de legume și locuri pentru cănepă și in.

Pe sub pomii roditori creșce iarba și este un fel de grădină publică a satului, unde sērbătōrea es sātenii cu familiile lor, unde cāntă musica, corurile, unde se fac prinsori de gimnastică, de luptă, unde se citesc ȡiare și broșuri, unde se discută sēra și se petrece în deobște.

Venitul pomilor roditori este al locuitorilor plătind însă o taxă comunală pentru creșcerea veniturilor bugetare.

Am asistat la judecarea proceselor de cătră jurații sāteni. Liniștiți, serioși, așeȡați, vorbeau reclamanții său priții fōrte respectuoși de autoritate. Casa juraților de mai multe camere, inspirând demnitate și respect.

Jurații, cunoseau codul legilor, grefierul lor și mai mult. Dēr în tōte procesele s'au urmărit împăcaciunea și stingerea proceselor. Judecătorii tribunalelor, judecătorii de ocol, inspectēză des, fōrte des aceste jurii comunale când ele judecă, le eșpică legile, 'i deprinde cu interogatori, cu mijloce juridice de probarea și aflarea adevărului, cu interpretarea dispozițiunilor legale.

Din timp în timp, — jurații se duc la reședința plasei său a județului, cu toții merg unde judecătorii le țin conferințe asupra misiunii lor, și unde jurații arată casurile grele ce au întimpinat și deslegărilor ce dreptul popular dă unor probleme de drept.

Iată ce sunt și cum își fac datoria jurații în Olanda. Infrațiuni de poliție rurale sunt prea puține. Locurile de pășunat sunt închise. Cele de arătură și liveȡi de asemenea. Vitele stau la grajd când nu pasc. Paserile stau în cotețele lor unde se hrānesc pentru a fi consumate său vëndute. Certe pe hotare nu sunt, căci cestiunea hotărnicirei, a împietuirii s'a rezolvat de deȡ de ani definitiv pentru tot-dēuna. Prea puține procese ajung la jurați, căci, o mare parte le împacă arbitrii sātenilor, omeni bătrāni, autorizați fruntași în tōte, președinți ai societăților de economie. de prevedere, cooperative, cari intervin între sāteni, toți asociați spre ai împăca. Astfel se face justiția populară în Olanda afară de prietinēscă intervenire a preotului, a învățăterului în același scop. În altă scrisore vē voiu scrie despre slusbași din Olanda.

Literatură.

Insciintare *Biografia lui Avram Iancu*, — compusă de d-l Iosif St. Șuluțiu și dăruită Asociațiunii în 800 esemplare, pentru-ca din suma, ce se va realiza prin vînderea ei, adaugēndu-se la rēmasul fericitului, să se înființeze un fond în memoria lui Avram Iancu, care a dăruit tōtă averea sa Asociațiunei, — se pōte procura dela biroul Asociațiunii (Nagysszeben, strada Morii Nr. 8). Un exemplar costă cu post-porto 55 cr. — Biroul Asociațiunii.

HIGIENA.

O bōlă a țeranilor.

De Dr. I. Neaȡoe.

(Urmare din nr. 215).

Unii dic, că cauza pelagrei este porumbul stricat, muceȡit, compro-

mis calitativ în recoltă, din cauză' că s'ar nasce pe el un „entofit“, adevă o ciupercă parazită de mărime microscopică, care se numesce „sporisorium maidis“. Profesorul L. Ballardini din Brescia, om bine meritat în sciință, este autorul acestei teorii.

Dela el au adoptat'o pelagrogii francesi, prin mijlocirea lui Th. Roussel, care, însărcinat prin guvernul său, a petrecut în Italia și Spania doi ani pentru studiarea pelagrei.

Entofitul acesta parasitar, după informațiunile autorului, se face sub pelița lucie a bōbei de porumb, și fiind-că are colōre verȡie, astfel și porumbul invadat de „sporisorium maidis“ încă va fi verȡiu la colōre, de unde s'a născut numele italian „verderame“, ēr francesii l'au schimbat în „verdet“.

Teoria acēsta a fost combătută prin faptul constatat, că pelagra se află și în localități unde nici urmă de „sporisorium maidis“ nu esistă, precum și prin faptul, că numitul parasit este atāt de rar, încât Lombroso îl numesce „o raritate pentru muzeele botanice“.

Filippo Lussana, profesor dela renumita universitate din Padova, basându-se pe observările făcute, a ȡis: *nu porumbul stricat este cauza pelagrei, ci porumbul în sine. fie bun, fie stricat, dēr numai atunci când se întrebuițeză ca nutriment aprōpe exclusiv. Adevărata cauză pentru-ce porumbul produce pelagra, este că, în urmarea alcătuirii lui chimice, el nu are destoinicia d'a putē servi ca singur nutriment, de-ore-ce nu pōte restitui organismului pierderea, pe care acesta o are prin procesul vital, adevă prin viață. Inșușirea acēsta a porumbului în limbajul tehnic medical se numesce inșușire pelagrogenă.*

Vieța omului se manifestă prin o mulțime de acțiuni dinamice, de mișcări.

Mișcările acestea neapărat, că sunt de două feluri: unele interne și altele externe, căci astfel ne este viața. Mișcările interne clădesc și restituie ceea-ce în corpul nostru lipsește ori este stricat; căci în corpul omensc este ca și la o casă, pe care ai clădit'o, trebuie neapărat s'o repareză din timp în timp, de-ore-ce prin folosința țilnică se strică.

Repararea și clădirea acēsta, bine înțeles, nu se pōte face cu altcevași, decât numai cu material corespunȡător, adevă osul cu anumițele lui substanțe, nervii, mușchii, etc. asemenea.

Mișcările dinamice externe sunt țilnica noastră muncă, țilnica noastră mișcare, fiă acēsta de ori și ce natură.

Isvorul acțiunilor dinamice din corpul nostru este nutrimentul, și astfel neapărat, că între acțiunile dinamice și nutrimentul trebuie să esiste o legătură intimă ca între cauză și efect.

Ai mănecat destul ca să 'poți suporta cheltuiala mișcărilor interne și externe, eșci sānetos și în deplină putere, ai mănecat mai puțin de trebuința vieții, slăbesci un raport cu lipsa nutrimentului și urmarea este bōla, adevă deranjamentul funcțiunilor regulate ale organelor.

Regulatorul general al tuturor organelor noastre este sistemul nervos central, adevă creerii și măduva spinărei, și pelagra se vedește chiar în domeniul funcțiunilor eschisite ale acestora, începēnd din stadiul premergător al bōlei și până în sfēșitul gradului al treilea.

Se notăză marfa: unгурescă veche grea dela — cr. până la — cr marfă unгурescă tineră grea dela 56.— cr., până la 56.1/2 cr., de mijloc dela — cr. până la — cr usoră dela 55.1/2 cr. până la 56 — cr

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Octomvre 1897.

Renta ung. de aur 4%	121.75
Renta de corone ung. 4%	99.65
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	121.60
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	100.80
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.60
Bonuri rurale ungare 4%	97.10
Bonuri rurale croate-slavone	98.—
Imprum. ung. cu premii	155.25
Losuri pentru reg. Tisei și Segedin.	139.35
Renta de hârtie austr.	102.10
Renta de argint austr.	102.25
Renta de aur austr.	123.10
Losuri din 1860	143.50
Acții de-ale Băncii austro-ungară.	946.—
Acții de-ale Băncii ung. de credit.	385.—
Acții de-ale Băncii austr. de credit.	351.25
Napoleonori	9.52 1/2
Mărci imperiale germane	58.80
London vista	119.65
Paris vista	47.50
Rente de corone austr. 4%	101.60
Note italiene.	45.10

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 20 Octomvre n. 1897.

Sămînțe	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.	
		dela	până
Grâu Bănățenesc	80	—	—
Grâu dela Tisa	80	12.90	13.05
Grâu de Pesta	80	12.85	13.—
Grâu de Alba-regalia	80	12.95	13.10
Grâu de Bácska	80	—	—
Grâu ung. de nord	80	—	—
Grâu românesc	79	—	—

Sămînțe vechi ori nouă	soțul	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.	
			dela	până
Săcară	nutreț	70—72	8.95	8.45
Orz	de vinars	60—62	5.80	6.15
Orz	de bere	62.64	6.30	7.—
Orz		64.66	7.50	9.—
Ovăs		89.41	6.15	6.45
Cucuruz	bănăț.	75	—	—
Cucuruz	altă soțu	73	—	—
Cucuruz	"	—	—	—
Hirișcă	"	—	—	—

Producte div.	Soțul	Cursul	
		dela	până
Sem. de trif.	Luternă ungur.	48—	52—
—	transilvană	—	—
—	bănățenă	—	—
—	rosiă	30.—	33.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—	—
Oleu de in		—	—
Uns. de porc	dela Pesta	59.50	60.—
"	dela țără	—	—
Slănină	svântată	55.—	55.50
"	afumată	60.—	60.50
Său		—	—
Prune	din Bosnia în buți	17.40	17.85
"	din Serbia în saci	15.50	16.—
Liotar	slavon nou	19.25	19.50
"	bănățenesc	—	—
Nuci	din Ungaria	—	—
Gogoși	unguresci	—	—
"	sârbesci	—	—
Miere	brută	—	—
"	galbină strecurată	—	—
Ceară	de Rosenau	—	—
Spirit	brut	—	—
"	Drojdițe de spirit	—	—

Cursul losurilor private

din 20 Octomvre 1897

	cump.	vânz.
Basilica	6.80	7.10
Credit	198.25	199.25
Clary 40 fl. m. c.	58.75	59.75
Navig. pe Dunăre	156.—	162.—
Innsbruck	29.—	30.—
Krakau	27.75	28.75
Laibach	22.50	23.—
Buda	60.75	61.75
Palfy	59.50	60.—
Crucea roșie austr.	18.75	19.75
dto ung.	9.25	10.25
dto ital.	12.—	12.50
Rudolf	24.50	25.—
Salm	74.—	74.50
Salzburg	28.50	29.50
St. Genois	79.—	79.30
Stanislaw	45.—	47.—
Triestine 4 1/2% 100 m. c.	149.—	153.—
dto 4% 50	68.—	72.—
Waldstein	57.—	60.—
dto de 10 franci	—	—
Banca h. ung. 4%	123.50	124.—

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul pieței Brașov.

Din 23 Octomvre 1897.

Banconota rom. Cump.	9.47	Vând.	9.49
Argint rom.ân. Cump	9.42	Vând.	9.46
Napoleon d'or. C mp.	9.51	Vând.	9.53
Galbeni Cump.	5.62	Vând.	5.65
Ruble Rusesci Cump.	127.	Vând.	127 1/2
Mărci gemane Cump.	58.65	Vând.	—
Lire turcesci Cump.	10.65	Vând.	—
Seris. fonc. Albina 5%	100.75	Vând.	101.75

Nr. 15534/897.

PUBLICAȚIUNE!

Pentru Nou, Dirste, Timișul de sus și inferior și Predeal, cu locuința în Dirste este de a se ocupa **postul de mōșe. Leafa anuală 120 fl. bani de locuință 48 fl. și quinque-nalele statutare.**

Reflectantele asupra acestui post, cari ca mōșe comunale sunt datore a corespunde obligamentelor prescise de lege, ordinațiuni și de statutul comunal, au de a-și așterne petițiunile timbrate, provădute cu diploma valabilă cel mult până în **10 Noemvre a. c. la 12 ore din ȝi la acest magistrat.**

Brașov, 11 Octomvre 1897.

1047.1—3

Magistratul orașenesc.

Nr. 12747—1897.

Concurs.

Se escrie concurs pentru un post provisoric de econom orașenesc. Léfa anuală 1000 fl.; bani de locuință 150 fl., pașal pentru trăsură 300 fl.

Ocuparea postului se baséză pe un an cu contract, pe lângă anunțare de 14 ȝile. Economul e dator, sē-și țina cal și căruța.

În genere sunt următoarele obligăminte de serviciu:

1. Compunerea inventarului averei orașenesci, conscrierea stărei tuturor obiectelor orașenesci.

2. Continuă supraveghiere a stărei tuturor obiectelor orașenesci, dispunerea momentană a reparaturilor lor și însinuarea lor la oficiul de clădiri.

3. Continuă supraveghiere al modului esecutării reparaturilor de cătră antreprenorii orașenesci.

4. Compunerea planurilor și preliminarilor de spese, pentru esecutarea reparaturilor mai mici de clădit.

5. Compunerea de instrumente de transpoziție față de obiecte mai mici orașenesci.

6. Concursul la înquartirarea transitorică a trupelor conchemate la esercițiile de arme.

7. Purtarea evidenței a tuturor schimbărilor în clădit a obiectelor orașenesci.

8. Concursul în tōte serviciile esterne, cari zac în interesul economiei orașenesci.

9. E dator ca asupra agendelor sale sē pōrte notițe, rapōrte de comande și pentru lucrări, și în fine o carte de controlă.

10. Economul ia în primire îndrumările dela conducătorul, respective suplentul oficiului orașenesc economic, fiind de cătră acesta nemijlocit controlat în esecutarea obligămintelor de serviciu.

11. Orele de ocupațiune statore pentru funcționari nu se referă și asupra economului.

Apriată regulare a obligămintelor de serviciu se statorește prin instrucțiunea de serviciu.

Reflectanții asupra acestui post au de ași ascerne petițiunile, provădute cu atestatul de botez, de moralitate, acel phisical asupra destoiniciei phisice, cu testimoniile asupra destoiniciei teoretice și practice și ocupațiunei lor de până acum și asupra cunōscerei acelor 3 limbī ale patriei, până în 26 a l. c. 12 ore la prând acestui magistrat.

Brașov, 12 Octomvre 1897.

Magistratul orașenesc.

Anunț.

Advocatul Victor Popescu din Brașov (Brassó) și-a strămutat locuința și cancelaria în **Strada „Négră“ Nr. 31.**

ANUNCIURI

(insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscriesei administrațiunii. În cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scăđemēt, care cresce cu cât publicare se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazeta Trans.“

Se acceptéză o calfă (comi) care cunōște negoțul de coloniale și bumbăcărie.

Ofertele a se adresa la subsemnatul

Nicolae Dușoiu, Brașov.

Stofe veritabile din Brünn,

pentru

Sesonul de Tōmnă și Ernă 1897.

Un Coupon de 3.10 metri lungime, complet pentru o garnitură de haine bărbătesci (roc, pantalon și giletă) costă numai

fl. 4.80	stofă bună	} țina curată
fl. 6 —	mai bună	
fl. 7.75	fină	
fl. 9. —	mai fină	
fl. 10.50	forțe fină	

Stofe de paltōne, de pantalon, postav de dame loden pentru turisti, Kammgarn fin, trimite cu remburșă și cu prețurile fabricii depoul renunmtei fabricii de postav

Siegel—Imhof în Brünn.

— Mostre gratis și franco. —
— Garantéză liferația tocmai ca mostra. —

A comanda Stofe direct dela sus numită firmă este forțe avantajos în tōte privințele.
1184, 34—45

Consortiul fabricelor de săpun din Brașov.

Atragem atențiunea On. public, că numai

Săpunul de rufe,

asa numit (Kernseife),

care va fi provădut cu această marcă de contravențiã, este original din fabricele nōstre.

Deposite, care vënd în detail:

Johann Orendi

G. Eitel

Brașovul-vechiu Nr. 83.

Strada vāmei Nr. 18.

Cantorul:

Str. Mihail-Weiss Nr. 26.

1399,2—2.

Prețul Losurilor Clasa I.

- 1 Los întreg fl. 6.—
- 1 jumēt. los " 3.—
- 1 a patra p. " 1.50
- 1 a opta p. " —.75

Convine mai bine a plăti clasa I a și a II-a de-odotă. Prețul inclusive

Clasa II.

- 1 Los întreg fl 16.—
- 1 jumēt. los " 8.—
- 1 a partra p. " 4.—
- 1 a opta p. " 2.—

La comande sē se trimiță prețul cu mandat postal, la cerere se trimite și cu ram-bursă.

Directiã loteriei de clasa reg. ung. a denumit ca colector principal pe

Mészáros Miklos

Bndapest, V, Nádor-utca Nr. 5.

Cuția poștei Nr. 237.

Adresa-telegr.: Mészáros, Eurōpa Bpest.

Trimite pe câtă vreme mai avē losuri originale de

I. LOTERIA DE CLASA REG. UNG.

privilegiată.

Avantagiile loteriei de clasa reg. ung. priv și concesionată de guvern ung.

Jumētate din losuri trebuie se câștigue.

Din 100,000 losuri 50,000 câștiguri.

Cel mai mare în cas favorabil

— 1 milion corōne. —

Losurile sunt libere de dare.

Losurile se vënd și în părți de 1/2, 1/4, 1/8, așa, că fie-care după împrejurări pōte se ia parte.

Depunere fixata. — Sansa mari, cu puțin se câștigi o avere.

— La cerere trimet planul oficial spre informare. —

Câștigurile se trag de 6 ori (o clasă.)

Câștiguri: în cas favorabil **1.000,000 corōne**

Corōne.

1 premie	à	600,000
1 câștig.	"	400,000
1 "	"	200,000
2 "	"	100,000
1 "	"	90,000
1 "	"	80,000
1 "	"	70,000
2 "	"	60,000
1 "	"	40,000
5 "	"	30,000
1 "	"	25,000
7 "	"	20,000
3 "	"	15,000
31 "	"	10,000
67 "	"	5,000
3 "	"	3,000
432 "	"	2,000
763 "	"	1,000
1238 "	"	500
90 "	"	300

și așa mai departe.

